

W tym rozdziale

- ▲ Bezrobotny

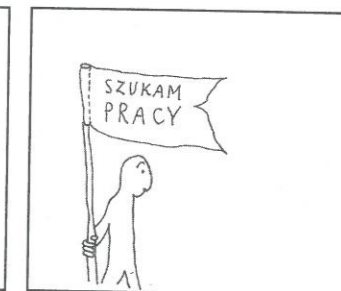
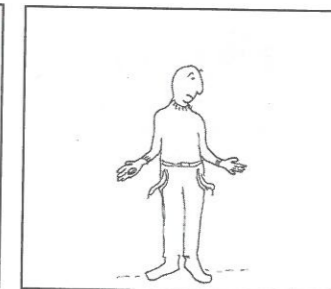
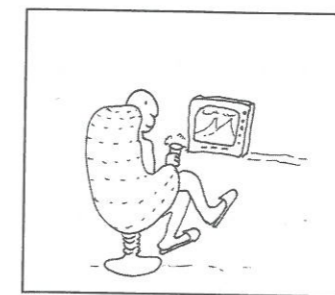
- ▲ Rodzaje bezrobocia

- ▲ Konsekwencje bezrobocia

- ▲ Instrumenty walki z bezrobociem

Zwróć uwagę na zagadnienia:

- ▲ Co to jest bezrobocie i jak się je mierzy?
- ▲ Jakie są skutki bezrobocia dla gospodarki?
- ▲ Jak walczyć z bezrobociem?

Nie mam pracy

Co dalej?

15

Według danych GUS z października 2011 r. w Polsce prawie 2 miliony osób nie miało pracy. Z pewnością słyszałeś przynębiające opowieści niektórych z nich. Być może bezrobocie dotknęło nawet kogoś z twojej rodziny lub znajomych. Wiele osób uważa, że jest to najpoważniejszy problem społeczny XXI wieku.

Głównym wskaźnikiem służącym do pomiaru bezrobocia jest **stopa bezrobocia**, a więc udział bezrobotnych w ogólnej liczbie aktywnych zawodowo.

Bezrobotny

Za **bezrobotnego** uważa się każdego, kto spełnia jednocześnie trzy warunki:

- pozostaje bez pracy,
- aktywnie poszukuje zatrudnienia,
- jest gotowy do podjęcia pracy na ogólnie obowiązujących warunkach.

Warto zauważyć, że powyższe rozumienie pojęcia „bezrobotny” odbiega od potocznego. Nie uwzględnia bowiem ludzi, którzy nie szukają pracy i dobrowolnie pozostają niezatrudnieni. Mimo że nie mają oni pracy, nie są traktowani jako bezrobotni. Z drugiej natomiast strony, do bezrobotnych zaliczamy ludzi, którzy pracują na czarno.

$$U = B / AZ \cdot 100\%$$

Gdzie: **U** = stopa bezrobocia;
B = liczba bezrobotnych;
AZ = liczba aktywnych zawodowo.

Ludność w wieku produkcyjnym

Pracujący

Bezrobotni

Aktywni zawodowo

Bierni zawodowo

	Przyczyna	Przykład
Frykcyjne	Asymetria informacji: bezrobotny nie wie, że czeka na niego praca; pracodawca nie wie, gdzie go znaleźć.	Marian stracił pracę w kopalni i pozostaje bezrobotny. Nie wie, że za granicą mógłby zarabiać 3 razy więcej i praca jest dostępna od zaraz.
Sezonowe	Wahania zapotrzebowania na pracę w ciągu roku, np. w turystyce czy rolnictwie.	Andrzej, mieszkaniec Jastarni, wynajmuje pokoje gościnne, a jego syn pracuje w smażalni ryb. Wiedzą, że kiedy skończy się lato, wyjadą turyści, a oni będą musieli się utrzymać z zarobionych pieniędzy przez resztę roku.
Strukturalne	Zmiana struktury gospodarki: zmiana lokalizacji pewnych przedsiębiorstw, wahania w gustach konsumentów.	Steve pracował w wytwórni czekolady Cadbury w Birmingham, w Wielkiej Brytanii. Firma Cadbury została jednak przejęta przez koncern Kraft, a produkcja przeniesiona do Polski. Steve stał się bezrobotnym.
Cykliczne	Zmiany koniunktury powodujące wahania popytu.	Kuba jest instruktorem kitesurfingu. Niestety, w związku ze światowym kryzysem finansowym, coraz więcej ludzi nie może sobie pozwolić na relatywnie drogie szkolenie, w związku z tym Kuba pozostaje bez pracy.
Klasyczne	Za wysokie płace lub koszty pracy (płaca minimalna).	Karol studiuje w Wielkiej Brytanii. Chciałby znaleźć pracę na pół etatu, aby zarobić na utrzymanie – mógłby pracować nawet za 3 funty za godzinę. Co więcej, właściciel restauracji chętnie by go za te pieniądze zatrudnił. Niestety, jest zobowiązany przez prawo, aby płacić mu 4,98 £/h, ale nie stać go na płacenie aż tak wysokiej pensji. Karol jest więc bezrobotny.
Technologiczne	Zastąpienie pracowników maszynami, formą sztucznej inteligencji lub inną technologią.	Roman pracował przy budowie samochodów. Jego fabryka zakupiła roboty, które są w stanie pracować dużo wydajniej niż ludzie, a w dodatku nie trzeba im płacić. Roman i jego koledzy stają się bezrobotni.

Pamiętaj, że do aktywnych zawodowo zaliczamy zarówno pracujących, jak i bezrobotnych.

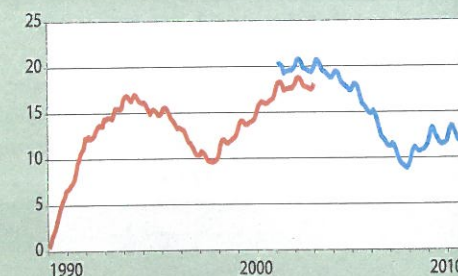
Rodzaje bezrobocia

Nie ma prostej odpowiedzi na pytanie, jakie są przyczyny bezrobocia. Jest wiele jego różnych rodzajów, a co za tym idzie, wiele przyczyn. Zestawienie powyżej przedstawia główne rodzaje bezrobocia.

W praktyce na statystyki dotyczące bezrobocia szczególnie te w ujęciu rocznym, największy wpływ ma bezrobocie strukturalne, klasyczne i cykliczne. Osoby bezrobotne z powodu asymetrii informacji zazwyczaj prędzej czy później znajdują pracę. Podobnie bezrobotni sezonowo na ogół nie mają problemów z ponownym znalezieniem pracy, kiedy przychodzi korzystniejszy okres (np. wakacje w przypadku naszej rodziny znad morza). Co więcej, często udaje im się przez ten okres zarobić wystarczająco dużo pieniędzy, aby mogli się utrzymać przez resztę roku.

Jeśli chodzi o bezrobocie technologiczne, chociaż znane jest od dawna, powszechnie sądzi się, że nie jest ono zagrożeniem. Wielu ekonomistów zauważa, że w miarę jak technologia wypiera niektóre zawody, tworzy jednocześnie zapotrzebowanie na nowe. Z drugiej jednak strony, postęp technologiczny cały czas przyspiesza. Z tego powodu niektórzy uważają, że

15-1 Stopa bezrobocia w Polsce*

*zmiana metodologii liczenia stopy bezrobocia w 2002 r.
Źródło: GUS

Konsekwencje bezrobocia

indywidualne

Praca jest podstawową potrzebą człowieka i zasadniczym wymiarem jego egzystencji. Praca to bezpieczeństwo finansowe. Ludzie legalnie zatrudnieni opłacają również składki emerytalne i mają dostęp do publicznej służby zdrowia, ponieważ opłacają składki na NFZ. Dodatkowo jeśli pozostasz bezrobotny lub nieaktywny zawodowo, to może być Ci potem trudniej znaleźć pracę. Nie zdobywasz bowiem doświadczenia, a twoje umiejętności mogą tracić na znaczeniu. Praca jest czymś więcej, niż tylko sposobem zarabiania na życie. Daje ona człowiekowi możliwość rozwoju, samorealizacji. Ludzie pozbawieni pracy nie mają często możliwości urzeczywistnić swoich marzeń i aspiracji. Czują się niepotrzebni, co sprawia, że są bardziej podatni na wszelkiego rodzaju patologie społeczne, jak przestępczość, narkomania (w tym alkoholizm) czy przemoc w rodzinie. Co gorsza, bardzo często bezrobocie jest dziedziczone w rodzinie.

społeczne

Bezrobocie to również problem ekonomiczny. Ludzie niepracujący nie osiągają dochodów, a więc wydają mniej pieniędzy. To z kolei oznacza mniejsze obroty w handlu, a więc mniejsze zyski dla przedsiębiorców i jeszcze mniej pracy. Gospodarka jest również zubożona o dobra i usługi, które ci ludzie by wytwarzali, gdyby pracowali. Rodziny bezrobotnych cierpią biedę, zmniejsza to szanse dzieci na dobrą edukację i w przyszłości dobrą pracę. Bezrobocie jest również obciążeniem dla budżetu. Bezrobotni nie zarabiają, a więc nie płacą podatków (do budżetu wpływa mniej pieniędzy). Bezrobotnym wypłaca się zasiłki, które płyną z budżetu, a więc osoba, która traci pracę, zamiast dokładać się do wspólnej kasy, zaczyna być dla niej obciążeniem. Powodować to może konieczność podniesienia podatków, które finansują różne formy wsparcia bezrobotnych.

prawdziwe bezrobocie technologiczne jeszcze się nie zaczęło.

Skoro wiemy już, jak mierzyć bezrobocie i jakie są jego rodzaje, zastanówmy się, jakie są jego skutki.

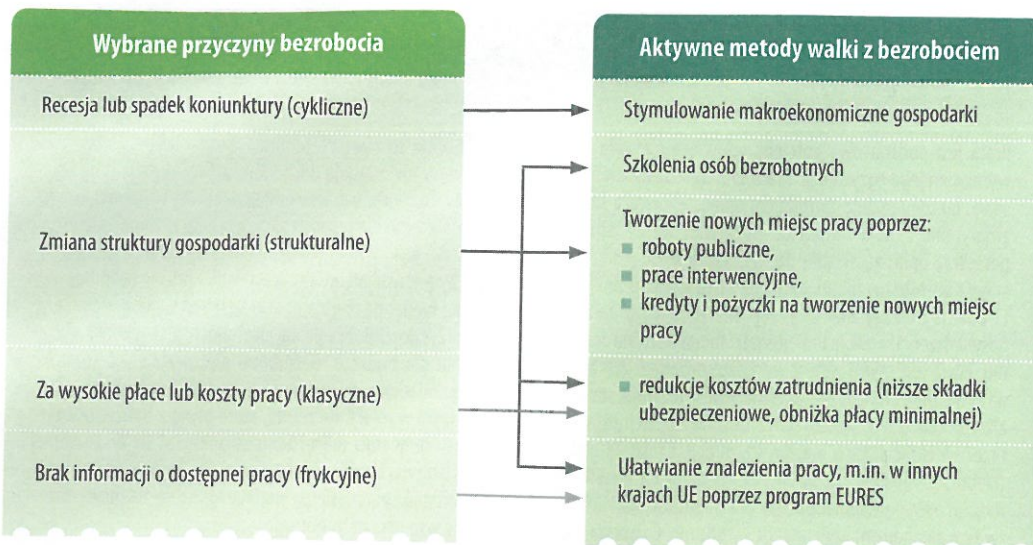
Konsekwencje bezrobocia

Warto pamiętać, że niewielkie (do 5%) bezrobocie może mieć **pozytywne skutki**: pracodawcy

mogą stosunkowo łatwo zwiększyć zatrudnienie, a więc i produkcję. Niewielkie bezrobocie stabilizuje rynek pracy i utrzymuje płace na konkurencyjnym, niskim poziomie, co z kolei ogranicza wzrost cen (inflację).

Wykres 15-1 przedstawia stopę bezrobocia w Polsce po 1990 r. Bezrobocie, tak naprawdę, pojawiło się w statystykach dopiero po upadku gospodarki centralnie planowanej, w której formalnie nie występowało. Utrzymuje się ono

obecnie na średnim europejskim poziomie i, co ciekawe, dotąd globalny kryzys finansowy nie miał dramatycznych konsekwencji dla rynku pracy.

Instrumenty walki z bezrobociem

Przyjrzyjmy się teraz konkretnym narzędziom, które mają do dyspozycji rządy w walce z bezrobociem. Podzielimy je na aktywne i pasywne.

Instrumenty pasywne (zwane również instrumentami popytowymi) są skierowane do ludzi szczególnie zagrożonych bezrobociem (starsi, kobiety, osoby długotrwale bezrobotne). Ich zadaniem jest nie tyle motywowanie do pracy, ale przeciwdziałanie skutkom bezrobocia, głównie ubóstwu, i umożliwienie poszukiwania pracy. Do głównych instrumentów pasywnych zaliczamy **zasiłki dla bezrobotnych**.

Centrum Aktywizacji Zawodowej

Przyjrzyjmy się bliżej skutkom polityki pasywnej. Skoro osoba bezrobotna dostaje zasiłek, a więc comiesięczną pomoc finansową (obecnie w zależności od stażu 573 zł – 860 zł brutto miesięcznie), skąd mamy pewność, że będzie zainteresowana dalszym poszukiwaniem pracy? Z jednej strony, jeśli straciła zatrudnienie nagle, nieoczekiwanie, pozwala jej to na zachowanie ciągłości dochodu i znalezienie pracy bez konieczności martwienia się, jak „przeżyć do pierwszego”. Z drugiej strony, równie dobrze może ona nie robić nic i żyć z zasiłku. Alternatywnie można podjąć pracę w tzw. szarej strefie i nadal pobierać zasiłek. Właśnie dlatego zasiłki uzyskują z reguły jedynie ci, którzy utracili zatrudnienie, a nie np. absolwenci szkół wchodzący na rynek pracy. Okres jego pobierania jest ograniczony. Jednak im łatwiej jest otrzymać zasiłek, im jest on wyższy i im dłużej udzielany, tym słabsze bodźce do znalezienia pracy mają bezrobotni. Dlatego też w ostatnich latach obserwujemy tendencję do ograniczania możliwości pobierania zasiłku i skracania okresu jego wypłacania.

Instrumenty aktywne obejmują zarówno działania makroekonomiczne (np. poprzez stymulowanie gospodarki), jak i tzw. politykę zatrudnienia, obejmującą programy mające na celu utworzenie nowych miejsc pracy czy szkolenia dla osób bezrobotnych, ułatwiające im przekwalifikowanie się. W przeciwieństwie do instrumentów pasywnych, które neutralizują skutki bezrobocia, instrumenty aktywne mają

eliminować jego przyczyny (por. graf na str. 110: wybrane przyczyny bezrobocia i aktywne metody walki z bezrobociem).

Czy wiesz?

Bezrobotny to osoba pozostająca bez pracy, która aktywnie jej poszukuje i jest gotowa do jej podjęcia na ogólnie obowiązujących warunkach. Do bezrobotnych nie zaliczamy ludzi, którzy nie szukają pracy, chorych, emerytów i dzieci.

Stopa bezrobocia to stosunek liczby bezrobotnych do liczby aktywnych zawodowo (pracujących i bezrobotnych).

Wyróżniamy różne rodzaje bezrobocia: **frykcyjne, sezonowe, strukturalne, cykliczne, klasyczne i technologiczne**.

Indywidualne skutki bezrobocia obejmują nie tylko problemy finansowe, ale również osobiste; brak pracy sprawia, że człowiek jest bardziej podatny na różnego rodzaju patologie społeczne.

Společnymi skutkami bezrobocia są: zwiększenie deficytu budżetowego oraz wzrost patologii społecznych.

Metody walki z bezrobociem dzielimy na **pasywne** (np. zasiłki), czyli takie, które eliminują skutki, i **aktywne** (np. stymulację makroekonomiczną czy tworzenie nowych miejsc pracy), czyli takie, które przeciwdziałają bezrobociu.

